

Lőrincz György

A BALESET

I.

Nem tudta, hol van. A fény s az emlékezet szilánkjai töredezetten villantak fel benne. Mintha fényrobbanások törnék meg a sötét éjszakát. Mozdítani próbálta a kezét, hatalmas súly nehezedett rá. Mintha oda lenne láncolva valami láthatatlan tárgyhoz.

Hol vagyok? Hol lehetek?

Eszter! Eszter! – próbálta szólítani a feleségét, de nem hallotta a saját hangját sem.

Hol vagytok?

Mi van, mi történhetett? Vajon Eszter miért nem válaszol? És hol vannak a gyerekek?

Bár számára most már folyamatosnak tűnt az ébrenléte, a kérdések, amelyek foglalkoztatták, valójában nagy időközökkel, megszakításokkal követték egymást.

Mert a kérdésére nem válaszolt senki, tanácstalanságot, végtelen ürességet érzett magában. Hiány kélt benne, mintha elvesztett volna valamit. Valami pótolhatatlant. És a hiány, amely betöltötte a testét, egyre nőtt. Megpróbált választ keresni a hiány okára, de a semmi partján újra és újra elveszítette az emlékezetét. Pár percre rá, egy újabb eszmélése után újrakezdett mindent. Hol a fel-felvillanó emlékfoszlányok törtek rá, hol a valóság. És most már néha, ha egy pillanat ezredrészéig magánál volt, rádöbrent arra is, nemcsak a kezét nem bírja mozdítani, betonba van öntve a teste is. Nem bír mozdulni.

Megpróbált mégis megmozdulni, de elveszítette újra az eszméletét.

A szívit súrolják, a szívit! – hallotta az anyja sikolyát a teste fölött. – Jaj, édes istenem, meghal! Meghal!

De hát nem halok meg, Édesanyám – akarta mondani, miközben az anyja hangjára hatalmas fényrobbanás öntötte el az agyát!

Élek!

Az anyja hangja – bár nem emlékezett pontosan rá –, valahonnan messziről, az emlékezet kútjából, a gyermekkora láthatatlan mélységé-

ből tört elő, és nemsokára hallotta a többi hangot is. A nagyapját, aki fölé hajolva súrolta a mellét, a nagyanyját, aki vizet csepegtetett a szájába.

Sanyika! Sanyika! Ne halj meg, kicsi fiam, ne hagyj itt engem!

De sejtette azt is, hogy az anyja valamiért nem hallja a hangját! – Élek! – Élek! – kiáltotta újra.

Megmozdult a szája! – hallotta ekkor a nagyapja hangját, nem halt meg, él!

Jaj, édes istenem! – mondta az anyja, majd hozzáfűzte.

Le kell üljek egy kicsit, nem bírok állani!

Most már leülhetsz nyugodtan, hisz él – mondta a nagyapja.

Aznap hullt le az első hó. Egész nap havazott, estefelére már fehér irkalap volt a táj, fehér csend fogta keretbe a vidéket. Az ablaknál térdelt szinte egész nap. Nézte a hópelyhek hullását, ahogy rárakódnak a szomszéd kertjében a gyümölcsfák ágaira – először ott is állt meg a hó –, és mintha csak fázna a lábuk, cinkék, szarkák ugrándoztak rajta.

Néha-néha letörülte az ablakra a leheletétől rárakódó párát, ahogy bámult ki rajta.

Engedjen ki, Édesanyám, egy kicsit az udvarra – ismételte meg talán már századszor is.

Az anyja nem engedett a már korábban meghozott döntéséből.

Megfázol – mondta –, megfázol, és meggyűjtöd nekem a bajt.

Csak ide az ajtó elé, hogy gyúrjak egy hógolyót.

Vacsora után, ha jó lesz, elmegyünk a belső nagyapadékhhoz – mondta elutasító, már-már könyörtelen szigorral az anyja.

A belső nagyapja, vagyis az anyjának az apja nem messze lakott tőlük egy, a főútról letérő kis, belső utcában. Szeretett oda menni, mert egy nagy zsírcsomó volt a nagyapja kézfejen, s ha a nagyapja hagyta, hogy oldalról megnyomja, végigfutott a kézhátán a bőr alatt. Cikázott ide-oda.

Szürkült. Bár ekkor már ritkult a havazás, kezdett foszlányaira szakadozni az ég, de csak még néhány csillag könyökölt ki a felhők közül. És a hold se látszott, feketéllő vattaként ömlött a sötét. Harang kondult, a hang elringott, ellibegett a falu fölött, nekiütődött a környező dombhátaknak, s ő az örömtől, vagy a rátörő boldogságtól kikapta a kezét az anyja kezéből, s előreszaladt. Egy apró pallón lehetett megközelíteni a hátsó kertkapun át a házat, a palló mellett egy fenyőfa

karfával, hogy télen az öregek meg tudjanak kapaszkodni, ha netán elcsúsznának a hótól vagy a jégtől síkossá váló deszkán, de futás közben nekiszaladt a karfának.

Aztán már csak az anyja hangját hallotta: A szívit súrolják, a szívit!
Erre magához tért újra. Hol van?

Megpróbálta kinyitni a szemét.

Eszter!

De Eszter, a felesége nem válaszolt.

Mozdítani próbálta a kezét – súlyosan és mozdulatlanul feküdt a teste mellett.

Aha!

És ekkor fölillant újra az emlékezet egy másik szikrája: az iskolaudvaron fekszik a hó alatt. Abban az évben hatalmas havazás volt, szünetben alagutat ástak a hóban – nem mert bemászni senki –, ő volt az első, aki négykézlábra állt, s bemászott jó mélyen a hatalmassá nőtt hókupac alá. Hanyatt feküdt, tenyerével eltakarta az arcát, aztán lassan kinyitotta a szemét. Azt akarták tudni, megtapasztalni, milyen lehet a halottaknak a föld alatt.

Szűz hó, tejfehér szemfedél borult rá. És melegebbnek tűnt, mint kint. Csak néhány másodpercig maradt, már mászott is ki, lerázta magáról a havat.

Nincs semmi más, csak fehér csönd a hó alatt.

Újabb kép villant!

No! – hallotta a saját hangját.

Még alig indult el a kocsival, két gyermekhang válaszolt a szavaira.

„A csitári hegyek alatt régen leesett a hó!

Azt hallottam, kisangyalom...”

A fiai énekeltek a kocsi hátsó ülésén, halkán dúdolt a felesége is, majd bekapcsolódott ő maga is!

Ha utaztak valahová, ahogy kiértek a településekről, mindig énekeltek. És most hosszú útra indultak – látni a tengert –, s örömben már a garázsnál elkezdték.

„Körösfői ri-ízseg alatt,
Három kislány za-abot arat,
Sej, haj zabot arat a lovának,
Szeretőt keres magának!”

Karácsony óta tervezték ezt az utat. Pontosabban amióta megvették az autót, csak ezt az utat álmodták. Ha csak összeült a család, és fel akartak oldódni egy álomban, már csak erről az útról beszéltek!

- Apuka, Te láttad a tengert? - kérdezte mindegyre, mintha a választ nem is hallaná, a kisebbik fia!

- Igen!

- És olyan, amilyenek a tévében látszik?

- Pontosan.

- Mikor jön már az a szabadság, mikor indulhatunk?

- Gyűjts pénzt, mert mindenki maga fizeti az utat, s a fagyaltot is!

- De miért fekete a víz, s miért nem kék? - kérdezte a nagyobbik fia is.

Ő ekkor már tízéves volt, megmozgatta a fantáziáját a tenger. Majd hozzátette azt is.

- Ez ugye nem az Óperenciás-tenger?

- Nem, nem.

- Mi az az Óperencia? - avatkozott be a beszélgetésbe a kisebbik fia is.

Majd:

- Miért Óperenciás a tenger?

- Mert végtelen...

- Ha a tenger végtelen, miért mondják azt, hogy a világ végén? - kérdezte a nagy fia.

- Annyit ne kérdezősködjetek - intette le őket -, elhull a hajam is a sok beszédől.

De a kisebbik nem hagyta lebeszélni magát:

- Akarom tudni, mi az Óperencia - mondta. - Most!

Már az összes szomszéd tudta, hogy a szabadság alatt készülnek a tengerre.

A gyermekek már a tömbházak közti játszótéren is erről beszéltek. A kisebbik fia néha fel is kiáltott: - Apu! Pisti nem hiszi, hogy megyünk a tengerre! Jóska se! - Mit csináljak?

És most újra hallotta a fiai hangját.

„Tavaszi szél vizet áraszt”

Majd hallotta a csattanást is.

II.

Amikor két héttel a baleset után először tért teljesen magához, és visszanyerte az öntudatát is, a kötés még a fején volt, nem látott semmit a környező világból. Nem tudta, éjszaka van-e vagy nappal, így hát, csak az eszmélése utáni hangokból próbált következtetést levonni. Viszont közvetlen körülötte még neszezést se hallott, csend volt. Csak távoli hangok értek el hozzá, mintha minden hang nagyon messziről jönne, vagy mintha autó húzna el valahol messze az ablak alatt, de a szobában, akár a tudatában, továbbra is fekete, átláthatatlan homály borított mindent. Arra viszont emlékezett, hogy már korábban is voltak néha józan percei, amikor mint fényzilánkok, emléktöredékek villantak fel benne. De arra is emlékezett, hogy ezek el is röppentek, elszálltak rögtön, anélkül, hogy választ kapott vagy talált volna az öt foglalkoztató kérdésekre. A kérdés pedig újra és újra az volt. Hol lehet? Hogy került oda, ahol van? És hol vannak a többiek? Viszont most is, mint korábban, legtöbbször csak a kérdés feltevéséig jutott el, akkor már – talán izgalmában – el is veszítette újra az eszméletét. Akár egy sötétkamrában, váratlanul sötétség borult rá. Aztán egyszer, amikor feleszmélt újra, most már nem csak gondolattöredékek sziporkáztak benne, tartósabbá váltak a józan percei is. És azzal együtt rögtön fájdalmas űr, hiány kélt benne. Először nem tudta, hogy mi hiányzik, mi gyötri megmagyarázhatatlanul, csak azt érezte, hogy valaminek, valakinek a hiánya lekövesedett benne. És ez nem hagyja nyugodni. Aztán egy idő után felszikkasztott az első tiszta, értelmes gondolata is: Hol van Eszter? Miért nincs mellettem? Ez már nem fel- és kialvó gondolatzilánk volt, hanem egyértelmű, letisztult gondolat. Majd átvillant benne az is: Eszter miért nem törődik velem? Hisz máskor, ha csak lustálkodott is, vagy az ébresztőóra csengésére elfelejtett felkelni, csak úgy, váratlanul lerántotta a paplant is róla: most miért feledkezett el? És nem hallja a gyermekei hangját sem.

Megpróbálta kinyitni a szemét, hó borított be mindent, fehér lepel feszült a szempillái rései fölé. Mozdítani próbálta a kezét, hogy letörülje a fehérséget, nem bírta felemelni.

Talán felsóhajtott, vagy fájdalmában feljajdult, mert ekkor meghalotta az első emberi hangot.

Nyugodjon meg – mondta egy ismeretlen hang. Nyugodjon meg, jó helyen van.

Ismeretlen női hang volt.

Mi az, hogy jó helyen van?! – villant át rögtön benne: – A feleségem hol van? – kérdezte.

De úgy tűnt, nem hallották a hangját, nem válaszoltak rá.

Hát a gyermekek?

Ez az ember süket talán – nyugtázta magában –, miért nem válaszol?

Majd:

Mi ez a fehérség a szememen? – kérdezte újra és újra.

Majd fölillant rögtön az is, de hisz nyár van, nem lehet hó.

Már-már beugrott az agyába az is, ami történt, de ekkor a neszek felerősödtek, kinyílt és csukódott a közelben egy ajtó, majd egy férfihang azt kérdezte: Magához tért?

Azt hiszem, válaszolta az előbbi női hang. A tudatánál van, úgy tűnt, sírt is... Vagy legalábbis nyöszörgött.

Le kell cserélni a kötést a fejről – mondta az előbbi férfihang –, kisebb kötést kell tenni rá.

Megértettem.

Aztán hallotta, hogy nyílik, csukódik az ajtó, majd csend lett újra. Nemsokára most már női hangokat hallott, valaki megemelte a fejét, s ettől először csillagszórók gyúltak az agyában, majd elveszítette újra az emlékezetét.

Amikor magához tért újra, ekkor már lecserélték a fején a kötést, s a szempillái résein át látta, hogy az előbbi kötéssel együtt eltűnt a hó is. Bár mozdulni továbbra sem tudott, még mielőtt kinyitotta volna teljesen a szemét, váratlanul meghallotta azt is: Nemsokára magához tér, s majd kérdéseket tesz fel, mit válaszoljunk?

Nem szeretnék itt lenni, mondta egy másik női hang. Egyáltalán nem szeretnék én lenni, akinek majd válaszolnia kell!

Az egyszer biztos, hogy én sem, de előbb-utóbb sor kerül erre is!

Valakinek el kell mondania, hogy mi történt, folytatta az előbbi hang.

Valakinek igen, de az biztos, hogy nem én leszek...

De az is lehet, hogy már tudja ő is, hogy mi történhetett, valójában már rég ébren virraszt a kötés alatt...

Ez teljesen elképzelhető...

Tény az, nem szeretnék a helyében lenni!

Édes Istenem, mondta az első hang, nem szeretném tudni az emlékeit sem!

Azt én sem, mondta a második: cipelheti a sorsát egy életen át...

Nem lesz könnyű ezzel a tudattal élni...

Az egyszer biztos... Ennél még az is jobb lenne, ha...

De mielőtt az első hang befejezte volna a mondatot, a második a szavába vágott: Ha nemsokára jönne valaki rokona, s az mondaná el, mi történt...

Hát igen, ez lenne a legjobb...

Ma már kapott nyugtatót?

Igen.

Én most átmegyek az ötösbe, ha valami baj van, ott megtalálász...

Elkísérlek, mondta az első hang, a vécére kell mennem.

A hangok s az érzések még ott hullámozgottak a fülében s a szívében, már csak a bizonyosság hiányzott, hogy valaki kimondja a kimondhatatlant. Megpróbálta felidézni a két nő beszélgetésének a részleteit, a hangsúlyozást, a szavak árnyalatát, színét, fonákját, főleg azt a befejezetlen mondatot: „ennél már az is jobb lenne, ha”... Mit jelent ez? Mit? Csaknem?

Idáig ért a gondolataiban, és arra gondolt, hogy talán jó is, hogy még valamilyen kötés a fején van. Végig tudja gondolni az eseményeket, mert sejtette, hogy nagy a baj! Nagyobb annál is, mint ahogy gondolta.

A valóság, az álom és rettenet összekavarodott benne, nem akart legrosszabbra gondolni. Mert most már emlékezett ő is. Hallotta a csattanás hangját. Csak éppen az ütközés utáni történésekről nem tudott. Arról, hogy mekkora a baj? Mi lett a feleségével? A gyermekeivel? Hol vannak? Egy másik kórteremben talán? Mit jelent, a ha...

Nem tudta, mennyi idő telt el, kinyitotta a szemét, majd lassan körbepillantott. A kórterem fehér mennyezetét látta, az ablakokat és az ajtót, ágymagasságig. A kórteremben egyedül volt. Mozdulni próbált, de nem bírt megmozdulni.

Behunyta a szemét, s arra gondolt, hogy ma még nem árulja el senkinek, hogy magánál van. Kihallgatja majd a beszélőket, megtudja pontosan, mi történt. De rögtön átvillant benne az is: Csak nehogy

anyám jöjjön elsőnek látogatóba! Még be sem csukta a szemét, valaki kopogott az ajtón.

A döbbenettől, hogy az anyja érkezhetsz, elfelejtette becsukni a szemét is, így nyitott szemmel feküdt akkor is, amikor a bátyja halkán benyitott.

Furcsa találkozás volt.

Úgy tűnt, a bátyja nem volt felkészülve arra, hogy Ő ébren lesz. Ő viszont nem volt felkészülve a testvére váratlan érkezésére.

Csordás Károly szemmel láthatólag zavarba jött, nem tudott mit kezdeni magával. Az első pillanatban nem is lépett előrébb, akárha odacövekelt volna a földhöz, ledermedt az ajtóban. A bátyja nem tudhatta, hogy ő pár perccel korábban mivel szembesült, és nem tudhatta azt sem, hogy az öccse leginkább épp az ő érkezését várta. Nem az apja érkezését, sem az anyja jelenlétét, egyedül csak az ő látogatását. Akivel értelmesen szót tud váltani!

Sokáig nézték egymást, nem tudtak megszólalni.

Talán percek teltek el így, amíg a sokatmondó s beszélő csendben először meghallotta a bátyja hangját.

Mire emlékszel? – kérdezte az.

A hangja letört volt, együttérző, szomorú.

Egyáltalán emlékszel valamire?

Intett a szemével. De ekkor rájött, hogy talán beszélni is tud már:

Eszterrel mi lett? – kérdezte suttogva.

A csend felerősödött a kórteremben. Hosszan nekiütődött a falaknak, ajtóknak, ablakoknak, nem tört meg, lüktetett.

Értem – mondta elhaló hangon.

És a fiúkkal? – kérdezte.

Majd hogy nem kapott választ újra, folytatta: mind a ketten?

Mert a bátyja ekkor sem szólalt meg, csak elesetten a padlót nézte, hosszú szünet után váltott.

Mennyi ideje fekszem itt?

Két hete...

Akkor nem tudtatok megvárni a temetéssel sem?

Nem.

Ez a beszélgetés közte és a testvére közt még a félig nyitott ajtóval történt, ekkor a bátyja valószínű rájött, hogy az öccse talán beszélni

tud, de mozdulni nem, előre lépett, zsebkendőt vett elő, majd fölé hajolt, fölilitatta a szemgödörben összegyűlt könnyecsképeket.

Köszönöm, hogy jöttél, mondta Csordás Sándor hosszú hallgatás után. Miután feleszméltem, csak Rád vártam. Mintha megéreztem volna, hogy mi van, mi történt, nem akartam, hogy Anyánk sikongjon mellettem.

Újabb szünet következett. A hallgatást a bátyja törte meg.

Mikor tudtad meg?

A bizonyosságot most... Tőled... De álomszerűen már sejtettem valamit... Fel-felvillant bennem egy-egy gondolatszilánk korábban is. Viszont, hogy Eszter nem volt soha mellettem, nem hallottam a hangját, tudtam, már tudtam, hogy nagy a baj... Csak éppen nem akartam elfogadni... Aztán az érkezésed előtt két nővér beszélgetni kezdett... Szerencsére, amikor lecserélték a kötést, úgy tettem, mintha nem lennék magamnál...

Értem, mondta Csordás Károly...

Majd hozzáfűzte azt is: megkerestek ők is?

Ők?

Igen!

Először egy közös ismerős, aztán a fiatalember anyja.

A Kolozsi gyermek volt?

Igen.

Szinte gondoltam... Nem voltam biztos benne, de úgy tűnt, felismerem a terepjárót...

Mit fogsz tenni?

Legszívesebben, vagy úgy általában?

Úgy általában...

Azon még nem gondolkoztam, mondta...

A bátyja, Csordás Károly váratlanul azt mondta:

Áron is eljött a temetésre...

A miniszter?

Az államtitkár!

Bár ne kellett volna!

Hát ne, de ott volt.

A városért jöttek...

A bátyja hallgatott.

Most nehogy azt mondd, hogy Nekik sem könnyű, folytatta Csordás Sándor.

Azt nem mondom.

Jól is teszed!

Ránézett:

Vajon mi került a jegyzőkönyvbe?

Csak az kerülhetett, ami történt. Sokan látták!

Sokan?

Igen.

Részeg volt?

Nem. Talán versenyeztek... Aznap kapta az új kocsit...

Aha...

Az is bánt – váltott Csordás Sándor –, hogy Eszter nem akart hajnalban indulni!

Míntha megérezett volna valamit: fényes nappal megyünk, mondta, látni akarom, hol járunk!

Látni fogod, válaszoltam, az itteni táj már ismerős neked, Brassó után már virradni fog!

Hétfőn hajnalban nem szerencsés utazni, folytatta. A bárókból akkor térnek haza az újgazdagok csemetéi...

Kétsávos az út – válaszoltam.

Majd kedélyesen, ahogy szoktam, ha valamin vitatkoztunk, hozzáfűztem azt is.

Az út azért kétsávos, hogy az egyikén lehessen menni, a másikon meg jönni!

De Eszter nem vett tudomást a válaszomról.

Félek!, mondta. És ha félek, nem változtat semmi rajta.

S mert nem válaszoltam semmit rá, folytatta: kell hogy tudd, én nem akarok éjszaka utazni! Emlékezz rá!

Úgy hangzott, mint egy végrendelet vagy végítélet, s már épp azért sem akartam engedni a döntésemből.

A babonák napja csütörtök – mondtam –, s holnap csak hétfő lesz.

III.

Ekkorra már Csordás Sándor lassan egy hónapja volt odahaza. A kötés is lekerült a testéről teljesen, csak már a bordatöréstől voltak légzéskor fájdalmai. Valahányszor csak lélegzett, szúrtak és fájtak a

bordái. Ráadásul már ki sem járt a városba, mert legnagyobb bánatára nemcsak megismerte a saját balesetének minden mozzanatát, a szavak mögött arra is figyelmeztették, hogyha rossz döntést hoz, azzal milyen bünt követ el. És nem is a családjá, akikre még a lakás neszeinek hiánya is emlékeztette, hanem a város ellen. Igen, a város „közvéleménye” nemcsak hogy megosztott volt a baleset értelmezésében, hanem feltételeket szabott. A város józanabb fele azt várta: legyen emberséges, „ha már úgysis megtörtént a baj”, hisz nem szándékos, és nem gyűlöletből fakadó baleset volt, még csak nem is ismerték egymást, a másik fele pedig mindenképp büntetni akarta a gázolót. És nemcsak Kolozsi Árpádot, a családját is. Hogy miért? Talán – hisz nem fogalmazta meg senki nyíltan a gondolatait és érzelmeit –, mert Kolozsi Áron nemcsak gazdag, de sikeres ember is volt. Pedig Kolozsi Áron nem a hagyományos politikusi pályát futotta be, ahogy általában történni szokott. Vagyis hogy valaki először táskahordozó lesz egy politikus mellett, s aztán már az ő táskáját kezdik cipelni. Nem. Ő először, ahogy illik egy magára valamit is adó emberhez, meggazdagodott, s csak azután váltott politikusi pályára. A kisvárosban, ahol élt, egyszer csak híre kelt, hogy amikor egy fontos politikussal telekvitába keveredett, s az azzal fenyegette meg, hogyha nem enged, megveszi a telek körül a fél várost, kijárást se biztosít, körbe zárja, Kolozsi kivárt, majd rezignált arccal azt mondta: csak én azt nem adom el...

Ezzel a mondattal kezdődött a politikai pályafutása... És ezzel a mondattal lépett a város közvéleménye elé is. A másik meglepődve ránézett, felröhögött, hátba veregette, majd azt mondta: – Neked nem itt lenne a helyed...

Hogy azután mi történt, arról már nem tudott a közbeszéd. Kolozsi viszont nemsokára Bukarestben volt. Persze arról se feledkezzünk meg, a telek a politikusé lett...

Azt azonban a történetek ellenére is el kell ismerni, hogy kilencvenben, mint sokan mások, valóban nulláról kezdte ő is ezt az új világot. Sőt, azt is lehetne állítani, hogy a gazdagodása, még a város közvéleménye szerint is: „részben” tisztességes volt. S hogy miért csak részben? Mert csak azt a törvénykezési úrt használta ki, amelyet felismertek az okosabbak, vagyis hogy a törvény csak messziről és megkésve követi az eseményeket. Csencselt, eladott, üzletelt. És amikor a kilencvenes években épp ugyanaz a későbbi politikus, akivel telekvi-

tája lett, kezdte fölvasároltatni „bagóért” az állam által kiosztott vagyonjegyeket: „ha neki az jó, talán nekem is jó lesz” alapon, rácsapott ő is! És megjelent a piaci placcon egy roma csoport is... Mert ott történt, a bejárati lépcsőknél a vagyonjegyek felvásárlása...

Reszketeg kezű öregek, alkoholisták, a változás után utcára tett munkanélküliek álltak sorba a saját és a családtagjaik mélyen alul értékelt vagyonjegyeikkel, s szinte protekcióért könyörögtek a felvásárló, most már üzletember romáknak, hogy valahogy az ő vagyonjegyüket vegyék át. És láss csodát, ezekkel az addig értékvesztettnek tűnt vagyonjegyekkel pár hónappal később névértékükön kezdték fölvasárolni a meghirdetett, addig elfekvő állami tulajdont... Az már aztán csak évek múltán derült ki, hogy ezek után következtek privatizációs alkuk is. Ahol néhányan – mindig ugyanazok – a törvényességi úrt itt is kihasználva felvásárolták a fél várost... És bármit pletykált is a város, az igazság valóban az volt, hogy ők csak a megkésett törvények lehetőségeit használták ki. Más kérdés persze, hogy ezekről, vagyis, hogy mi fog történni, milyen törvényes szabályozás lesz, akkor még csak a politikusok, s azok barátai, rokonai vagy megbízottjai tudtak...

Igen, azt is mondhatnám, minden jól alakult a Kolozsi Áron életében, egyedül csak a fia kezdett gondot okozni. A fia ekkor még középiskolás volt, utolsó éves, a nagy hajtásban nem volt ideje vele foglalkozni, az pedig az anyja hátszelében kezdett éjszakákra is kimaradozni. Így ment ez hosszú időn át, amíg egy vasárnap reggel – a szóbeszéd szerint – meg nem jelent a ház kapujában egy ismeretlen férfi s egy lány. Hogy miért? A lány, ahogy illik, azt állította a szüleinek, hogy megerőszakolták. Kolozsi Áron felköltötte a legszebb álmát álmódó fiát, s rákérdezett...

A mese egyik részéről sem volt tökéletes. A kardra és a tokjára emlékeztetett. Viszont Kolozsi Áron ekkor már megengedhette magának a nagyvonalúságot. És a rossznyelvek szerint egy lakrészébe került ez az ismeretség...

Kolozsi Áron ekkor nem szólt, csak bölcsen tudomásul vette, ami történt, csak azt jegyezte meg a fiának – azt is csak másnap –, hogy próbáljon meg most már szerelemből is szeretkezni. Az is megteszi – mondta. Az ő fiatalkorában még az volt divatban, s az sem volt rossz... Büntetésből viszont, az is igaz, elmaradt az érettségire beígért terep-járó. Egy időre.

Viszont Kolozsi Áron továbbra se tudott ügyelni a fia csínytevéseire. Az továbbra is az anyja feladata lett volna... És Kolozsiné Bencze Annának lett is volna ideje rá, mert Kolozsi Áron kivette a feleségét a munkából azon a címen, hogy azt a pénzt, amit az asszony keresett, ő másodpercek alatt megkeresi...

A baj csak az volt, hogy a felesége büszke volt a fiára. Nagyon! Hát, íme, férfi lett az én drága kicsi fiam, párásodott be a szeme, valahányszor csak ránézett. És sokszor ránézett. És ilyenkor, még mielőtt az esti kiruccanásokra elbocsájtotta volna, szeretettel mindig meglapogatta a hátát...

Viszont az is igaz, és ne tagadjuk azt se, hogy így gondolt a fiára Kolozsi Áron is... Lakrészt ide vagy oda – gondolta –, alighogy kiegyezett a lány apjával, nem kell valakivel egy kupiba küldenem... Mert figyelemmel követte a fia nemi érését, s gondolatban már többször segíteni akarta ő is. Így most megnyugodhatott. És meg is nyugodott. Mert Kolozsi Árpád egy született, kedves, jókedvű, vidám fiú volt odahaza is, és a baráti körben is. Egy kicsit csintalan, de közkedvelt. Nem akart különbséget lenni senki másnál. Ahogy a város többi tanulója is ezekben a válságos években: a délelőttöket az Emirates cukrászdában, az estéket pedig a városi parkban lévő Roosvelten töltötte.

Kolozsi Áron gazdagodása azonban sokaknak fájt. A legjobban persze azoknak, akik pár évvel korábban épp neki adták el az előbb alulértékelt, majd később saját értékükön beszámított vagyonyjegyeket. Ők voltak a leghangosabbak is. De voltak olyanok is, akik – miközben az utcán megállították, sőt fogták a Csordás Sándor felkarját, hogy ne mehessen el – azt mondták: csak. És úgy néztek rá, mintha nem értenék, miért nem érti, miről van szó? Ezek az utóbbiak Kolozsi Árpád sorsát, életének a hátralévő éveit láncra verve, az ország leghírhedtebb börtönében, Doftanán képzelték el. Ott is egy, a cellarácsok alatti folyóvízes cellában. Bűnbocsánat nélkül, élete végéig. „Hogy tanuljon abból, amit tett”. Hogy mit ér majd ez a tanulás, s miért kell egyáltalán tanulnia, ha már úgymint a börtönben tölti az életét, arról nem beszéltek. Tény viszont, hogy a város egy része úgy érezte: itt az alkalom, hogy a sors megregulázza a fia sorsán át Kolozsi Áront. Ezt még a Csordás Sándor dadogó tömbházszomszédja is így látta, aki egy este szintén bekopogott hozzá, s nagy nehézségek közt azt

mondta. – Már meg-bo-csás-son, szom-széd Úr, de ha i-ga-ga-zán bé-kül-ni-ni akar-ta-tak vol-na, már rég itt kel-lene áll-jon az er-kély alatt egy BMW... Hisz tud-ják, hogy össz-össze-törték az Ö-ö-nét... És min-den-den-nap jár-nia kell...

A szomszéd nehezen mondta ki az Úr szót. Az elvtárshoz volt szokva, amelyet évtizedeken át csiszolt, fényezett, de kimondta. Ahogy az Önét is. Ekkor még az egész város tanulta az új szavakat. A sokoldalúan fejlett szocializmus, vagy az aranykorba hajló kommunizmus helyett például a kapitalizmust. A jó napot helyett a szép napot. Elvtársnő helyett a hölgyemet. Persze nagy H-val... Stb... stb.

Csordás Sándor ekkor már éjszaka nem is aludt, virrasztott. A napalok még eltelték valahogy, valaki ismerős rányitott napközben, mások telefonáltak, bekapcsolta vagy kikapcsolta a tévét, éjszakánként viszont a saját fájdalmas gondolatcellájába volt bezárva. Minden a feleségére, fiaira emlékeztette. Ahogy behunyta a szemét, rögtön megjelentek, éltek. Mintha a szempillái egyfajta kapcsolóként működtek volna az agyában. És egy ilyen virrasztásos éjszakán gondolkozott el alaposabban, azt is mondhatnók, mélyebben Csordás Sándor. A saját fájdalmas sorsáról, kezdve a felesége tiltakozó gondolataitól, hogy nem akar hétfőn hajnalban indulni, de a gázoló sorsáról is. És Csordásnak úgy tűnt, már nem is az ő sorsa, fájdalma, az általa megélt tragédia, a szánalom és részvét határozza meg az emberek magatartását, hanem a rajta kívül tomboló gyűlölet. Valami érthetetlen, burjánzó, vad, rákos sejtként, daganatként terjeszkedő megmagyarázhatatlan gyűlölet. És ahogy ráeszmélt erre, abban már – bár még nem tudta, hogyan –, de nem akart részt venni.

A tragikus eseményeknek, a bátyja szerint is, megvolt a sajátos sorrendje. A várost az első pillanatban meglepte a hétfő hajnali szörnyű tragédia. Meglepte, felkavarta, együtt is érzett az áldozatok rokonságával, aztán az első nap jogos fájdalma helyét már másnap átvette először a düh, majd a gyűlölet. – Ez még engem is meglepett – mondta Csordás Károly –, pedig a testvéred vagyok. Elgondolkoztam rajta, de nem találtam rá magyarázatot. Aztán egy adott pillanatban átvillant rajtam, vajon akkor is ilyen nagy lenne a felháborodás, hogyha egy rozsdás Dacia és egy részeg sofőr okozta volna a balesetet?

Majd.

No, nézz oda – gondoltam, a gyűlölettel akarnak kedveskedni! Bennünk, akikkel történt a baj, több az együttérzés a baleset okozója iránt, mint a kívülállókban.

Csordás Sándor, aki sohase tudott gyűlölni, és ezt sokszor már-már érzelmi fogyatékoságnak érezte, elgondolkozott a bátyja szavain. Elment, többször is elment ahhoz a tömbháznegyedhez, ahol történt a baleset, s miközben fölmérte a távolságokat, arra gondolt: ő valószínű túl lassú volt a kihajtáskor, hiszen nem a közvetlen sávra kellett rátérnie, Kolozsi Árpád pedig felülről, egy kanyar mögül nagy sebességgel érkezett. A belátható útrész, a főúton, nem volt több ötven méternél. A főút viszont, amelyen át ő elfoglalhatta a helyét, tizenkét méter széles volt. Amíg ő egyesből fölkapcsolt kettősbe, a száguldó kocsik már el is sodorhatta.

Vívódott, emlékezett. Hol a felesége arca, tekintete, hol a gyermekei hangja, kacagása villant fel, hol ezzel párhuzamosan a gázoló újságban látott arca. Nem aludt éjszakákon át. Először csak az istennel vitázott, aki rázúdította ezt a töméntelen szerencsétlenséget, s nem elég, hogy majdnem összeroppant a csapás súlya alatt: itt lebeg a kérdés is felette, amelyre majd választ kell adnia, hogy az előtte álló lehetséges két döntésből melyiket válassza? Miként döntsön, hogy utána majd ne fájjon egy életen át a választás felelőssége. Súlya! Ne lássa majd vagy a felesége, vagy a gázoló vádoló tekintetét?

Mint mindig, az élet maga adott rá választ.

Bekövetkezett az, hogy egy éjszaka, gondolatban már nem is az Istennel, hanem a gázoló fiatalemberrel kezdett vitázni. Attól a pillanattól, ahogy lefeküdt, lehunyta a szemét, éjszakákon át csak vitázott, vitatkozott vele. Először csak a mérhetetlen fájdalomát próbálta elmagyarázni, amit okozott a meggondolatlan felelőtlenségével. – Azt várod el tőlem, hogy legyek tekintettel a Te fiatalodra... De hisz fiatal vagyok én is, alig múltam harminc, s rám raktad a nyomorúság palástját! A saját felelőtlenséged súlyát! Miért tetted velem? Azt hitted, a Tied a világ, szárnyaid nőttek, átgázolhatsz mindenkin! A világból csak annyit láttál, hogy te vagy a Szupersztár? Az Überkirály? S az egész város neked hódol! Na, jó, mondtak jót is rólad, nyilatkoztak arról is, hogy nagylelkű vagy.

Nézz a szemembe, ha Veled beszélek! Ne nézz félre, ne sunyíts! Lásd azt, akit tönkretettél!

A börtönben a helyed, s valószínű, oda is küldelek, tanuld, s tapasztald meg az élet fénytelen, sötét oldalát is...

Mit motyogsz, hogy az én felelősségem, ha majd ott valami történik veled?!

Hogy jól tudom, hogy miként bánnak odabent a fiatalokkal.

No jó! De csak azért gondolkozom el ezen, mert a fajtám vagy, s nem akarom, hogy a börtönben megkínózzanak. De megérdemelnéd!

Reggel ilyenkor hullafáradtan ébredt. Felült az ágyban, fáj, szorított, lüktetett a halántéka. Meg fogok bolondulni – fogta a tenyerébe a fejét –, előbb-utóbb meg fogok bolondulni. Már kell történjen valami, bármi, hanem széthull a világ is bennem.

Viszont ekkor már a nappalok sem voltak sokkal különbek. Újra és újra átolvasta a kórházból hazahozott és felhalmozott újságokat, nézte a fiatalember fényképét, arcát, nem volt gög, csak vidám öröm rajta.

IV.

Az elegáns, legújabb divat szerint öltözött, magas, csokornyakkendős ügyvéd, aki most ott ült Csordás Sándorral szemközt, először telefonon kereste meg. Bemutatkozott, részvétet kívánt, elmondta, kinek a megbízásából keresi, s egyben időpontot kért, persze, hogyha Csordás hajlandó fogadni. Egyébként, mintha valaki megbízottjuk lett volna már a kórházban is, jólétesültek voltak, tudtak a kibocsátásának időpontjáról, úgy tűnt, nincs semmi titok az életében előttük. Szemben vele, aki csak az újsághírek és a tévécsatornák híreiből értesült arról, hogy éppen hol s mi történik a gázolóval. Mert a kettejük története már a baleset pillanatában rögtön két irányt vett. Az egyik, vagyis ő, csak csendes áldozata lett az eseményeknek, a másik, vagyis a politikus fia az események sodrásába került, a tévék és újságok politikai meggyőződésük alapján ítélték, vagy próbálták menteni a menthetlent. Akik az államtitkár holdudvarához tartoztak, azok a körülmények áldozatának próbálták beállítani a politikus fiát, mások kábítószeres, részeges huligánnak, mintha az orvosi eredmények – amiben persze senki nem hitt – nem is léteztek volna. A legnagyobb vihart azonban a későbbi események okozták. Alig két nappal a baleset után, a „kórházban elrendelt hírzárlat ellenére” olyan hírek keltek szárnyra, hogy a miniszter fiának leszakadt a lépe. Külföldi gyógykezelésre

szorul. Aztán már csak azt olvasta, hogy külön repülőgéppel a „súlyos” beteget Ausztriába, Bécsbe szállították.

Csordás hallgatta a mellette ülő magas, széles homlokú ügyvédnek a fülébe simuló, duruzsoló, nyugalmat árasztó szavait, s közben párhuzamosan sorjáztak a saját ügyvédjének a „felkészítő” gondolatai is.

Mindez ne izgasson Téged – hallotta a barátja, egykori líceumi padtársa hangját, aki rögtön az események után önként és ingyen elvállalta ügyének a jogi képviselését – itt és most, a közvélemény megdolgozásáról van szó... Az emberek részvételéről az elnyeréséről... Megváltoztatásáról... Hisz ha súlyos beteg, akit ráadásul külföldi kórházban kell ápolni, te is tudod, rögtön más megítélés alá esik a történet. Időt akarnak nyerni. Látom és tudom, mire megy ki a játék... Már a legújabb újsághírekben szó sincs a korábbi szexuális erőszakról és a kisebb, koccanásos baleseteiről. De mi nem feledkezhetünk meg semmiről. Majd a tárgyaláson minden a helyére kerül...

A barátja magas, sovány, cingár férfi volt, ráadásul extrovertált, aki nemcsak lázas dühvel érvelt, a kezeivel is gesztikulált, hol csak figyelmeztetőn, egy ujjal diktálta önmagának a ritmust, hol már-már ökölbe szorított kézzel hadonászott. Valószínű nemcsak bizonyítani akart, hanem hírnevet is szerezni a város előtt (a gázoló mégiscsak egy államtitkár fia volt), s még azt az ellenvetését sem fogadta el, hogy tekintetbe kell venni azokat a tényeket is, amelyek a másik fél jóhiszeműségét bizonyítják. Például – mondta csendesesen Csordás Sándor –, hogy a szülők ott voltak a temetésen.

Azt is figyelembe vesszük, persze! A megfelelő időben. Mindent a megfelelő időben! De úgy kell készülnünk és beszélnünk, mintha megbocsátás soha nem is jöhetne szóba. Mintha mindig a legrosszabbra számítanánk. Hisz ha engedékenyeknek tűnünk, valószínű, nem a mi jóhiszeműségünkre, hanem a gyengeségünkre gondolnak. – Meglátod – tüzelt tovább –, még a végén Te leszel a hibás. Azt akarod? Ez az ország gyártja a Daciát, papírvékony lemezből, amely az ütközéskor úgy gyűrődik, mint a paplanhuzat, s ha nem vigyázunk, az áldozatok haláláért még Téged vesznek majd elő! Hogy miért nem vigyáztál?! Épp csak azzal nem fognak érvelni, hogy miért jársz vele...

Csordás néha már-már azt kezdte hinni, hogy Karsai más alternatívát nem is akar, csak a pert. Nagy védő, nagy vádbeszédekkel... Miközben

a vele szemben ülő férfi, az államtitkár ügyvédje előzékeny volt, és mindig megnyugtató, törődő figyelmességgel beszélt. Duruzsolt, duruzsolt, még csak a tekintetét sem hordozta kíváncsian a szobán végig. Nem kérdezett rá a tévé tetején álló, s a szoba falát díszítő fényképekre sem... Talán hogy ne okozzon fájdalmat? Ne szakítson fel fájó emlékeket? Mert az is igaz, nem szívesen jött el a lakására. A megbeszélést először egy közeli szálloda kisebb tárgyalótermében képzelte el... Ezt viszont ő nem akarta. Tudta, helyzeti előnybe kerül az ügyvéd rögtön, hisz ő, nőszülése óta, szinte nem is járt vendéglőben. És éppen most fogadja el egy olyan ügyvédnek a meghívását, aki szinte mindennapos vendég bárokban, vendéglőkben?

Viszont az igazsághoz tartozott az is, bár nem voltak egyenlők a pénzügyi lehetőségeik, az ország közvéleménye, ahogy lenni szokott, főleg hogyha politikusok vagy úrgazdagok tetteiről, cselekedeteiről volt szó, rögtön az áldozatok mögé sorakozott fel. Nemcsak együttérző részvétellel figyelték az áldozatok iránti törvényesség betartását, de legtöbbször, főleg az új világ vesztesei, az összesüket minden kivizsgálás nélkül a börtönbe vetették volna. Családostól. Nem számított számukra talán az igazság sem. És ez már rögtön, a kórházban megnyilvánult. Az összes fellelhető hír, amely foglalkozott az ő ügyével, újságban vagy nyomtatott cikkek formájában valamilyen titkos csatornán, még mielőtt magához tért volna, a baleset napjától el egészen a kibocsátása pillanatáig a kórházi szekrényén landolt.

De persze nemcsak a kórházban halmozódtak az események, ahol lépten-nyomon tanácsokkal látták el, már odahaza az egykori szülőfalujában is. A szülei, ahogy a kórházban magához tért, rögtön a keresztényi megbocsátásról kezdtek beszélni... A krisztusi szeretetről... Épp csak rokoni szálak nem fedeztek fel a két családtörténetben... Majd megtoldották mindezt azzal a régi mondással, amely meghatározta az ő életüket: széllal szemben úgy sem lehet tenni semmit...

Még a nagybátyád is azt üzenté – gyűrögette a fejkendője csücskét sírás közben az anyja –, hogy a fájdalmad ellenére az lesz a legjobb, hogyha kiegyeznél... Nem, nem a pénzért, fiam, bár azért is, persze, a nyugalmad érdekében. Ne tedd ki magad a marcangoló öngyötrésnek. Hisz évekig elhúzhatják az ügyet. S miközben Te tönkre mész, drága fiam, ő valamelyik szigeten nyaral!

És még mit mondd a falu, Édes?

Értem én, édes fiam, értem, de mindenki ezen a véleményen van, még a szomszédok is. Igaz, apjuk?

Az apja, aki úgy tűnt, az anyjára bízta ezeknek a bekerítő hadmozdulatoknak az elvégzését, csak hallgatagon bólintott, mint aki mindenben igazat ad az előtte szólónak, vagyis a feleségének.

Az nem jut már senkinek eszébe, hogy a feleségem meghalt? És a fiaim is?

A hatalom ellen nem lehet tenni – mondta most már az apja is –, nézd, fiam, az élet minket arra tanított...

Ne folytassa, tudom.

És majd a keserűségbe s a bánatba zülljek el, hogy nem tettem semmit... Mert tenni is csak akkor lehet, vagy akkor kell, amikor annak az ideje... És egyedül csak az enyém már a döntés felelőssége... Nem elég, hogy megtörtént a baj, minden későbbi következményével rám hárul a szorongó fájdalom mellett a vívódás is!

Mi nem akarunk befolyásolni, édes fiam, csak az életünk tapasztalát s a közvélemény vélekedését osztjuk meg veled.

Vagyis a meghunyászkodást – mondta igaztalanul Csordás Sándor. Mert tudta azt is, hogy nincs igaza...

Lehet nevezni bárminek – mondta az apja –, a szíved mélyén Te is tudod, hogy nincs semmi esélyed. És nemcsak itt, a világon sehol. Viszont itt, ebben az országban biztos, hogy nincs.

Ezt már a kérlelhetetlen igazságosztó hangján mondta az apja, kissé talán megbántottan is, hogy a jó tanács, s az ő, egy élet küszködése által szerzett tapasztalata a fia szemében már nem ér semmit.

Na jó – mondta. Majd meglátjuk.

Majd.

Erről beszéltek az Eszter szüleivel?

A két öreg ekkor döbbent le először.

De hisz az nem a mi dolgunk, fiam!

Valóban. Az már csak az én dolgom, igaz! Egyedül csak az enyém!

És akik a közvélemény hallgató többségét jelentik, azok a hallgatóikkal mit mondanak? Akik nem állítják meg az utcán, nem suttognak a fülükbe?

Viszont tény volt az is, hogy nemcsak az öregek tapasztalata, a mindennapok valósága, de az idő is ellene volt! Ahogy teltek a napok, úgy hűlt ki az események izgalma is. Bár a hazatérése utáni első

napokban több helyi és központi újság is megkereste, később már nem volt esemény az ő története. Újabbak jöttek, másak, fontosabbak. Amelyek felülírták a régieket. Azt persze ő is tapasztalta, hogy óriási volt az érdeklődés az első napokban, valóban egy ország figyelt az ő sorsára, több újságcikk is tanúskodott erről, fényképek sora mutatta be a gyógyulás fokozatait is, el addig a pillanatig, amíg egy újabb fényképen már nem látszott a fején kötés, mert az első fényképeken teljesen be volt bugyolálva a feje, csak sejteni lehetett, hogy alatta emberfej lehet.

Aztán az eszmélése után, már a kórházban, jöttek azok a kérdések is, amelyeknek a rejtett szándékát nem lehetett félreérteni: – Mi a szándéka, mit fog tenni, Csordás úr? – állított be egy-egy ismerős, de ismeretlen is a kórterembe.

Vagy:

Vigyázni kell, mert nem lehet mindennap újrakezdeni a pert.

Még nem tudom, mit teszek – hářította el a kérdést.

Ez a beszélgetés a szüleivel rögtön az eszmélése utáni első napokban, a kórházban történt. Még tulajdonképpen ideje sem volt, hogy a maga mélységében átgondolja a felesége és gyermekei halálából adódó gondokat. Azt, hogy mi várhat rá. És most, íme, itt van az ügyvéd is, aki halkán, szelíden arról győzködi, hogy miért, ha nem is megtisztelő, de mindenképp tiszteletreméltó az, ahogy a gázoló családja próbál viszonyulni hozzá.

Mert dönthettek volna úgy is, hogy nem mennek el a temetésre. Nem teszik ki magukat a csodálkozó vagy vádoló, összevillanó tekinteteknek. A suttogó szavaknak. Csak a háttérben intézkednek...

És gondolja meg azt is, ha így jártak volna el, mindaz, ami történt, számukra egy távoli, rossz emlék maradna, de minden személyes emlék nélkül. Nem kellene ilyen esetben még a szemébe nézniük sem! És szerintem a személyes emlékek teszik elviselhetetlenné az ilyen eseményeket.

Az ügyvéd elhallgatott. Ő pedig arra gondolt, hogy bármit gondol is, az ügyvédnek igaza van. A különböző tévéadások híreiben látott több korábbi esetet is, látta, hogy addig húzzák, halasztják az ilyen pereket, amíg mindenki megfélekedzik róluk. És csak akkor hoznak ítéletet! Viszont az is igaz, hogy az áldozatok részéről már-már megszokott

dologgá vált az is, hogy egyesek üzletet csinálnak a hozzátartozóik halálából. Épp a hazaérkezése utáni első napokban látta, hogy az ország fővárosában félmillió eurót kértek egy fiatal haláláért. Bár van igazság persze abban is, hogy számolni kell a pénzzel. Főleg hogyha kiskorúak vagy nyomorékok maradnak egy-egy baleset után. Anyagilag kell valakinek gondoskodniuk róluk. Ebben a kérdésben megszólalt a bátyja is, aki ezekben a napokban szintén az élet anyagi oldalát tartotta számon, hogy: a fájdalom ellenére – ha akarod, ha nem – nemsokára döntened kell majd egy sor kényes, de valós dologról is. Először is, hogy pert akarsz-e, vagy viszonylagos nyugalmat? Ha a per mellett döntesz, ami szerintem a legrosszabb döntés, előfordulhat, hogy nemcsak elveszíted azt, de egy örökös ellenséget meg egy fájó, vérző emléket szerzel a fiatalember személyében magadnak. Mert emlékezni fogsz, amíg csak élsz arra, hogy miként döntöttél az ő sorsáról is. Akiről senki nem tagadja, hogy bűnös, de mégiscsak egy nagy gyermek. Ha viszont megbékülsz, kell számolni a pénzzel is. Elsőre megvetendő, szégyenletes dolognak tűnik, de vannak tények is. A temetés költségeit az apósod fizette ki. Az autód használhatatlan. Sírkövet kell állítanod, ami nem kis pénz! Közben persze az ügyvédnek is fizetni kell, mert annak is költségei vannak. És nem feledkezhetünk meg arról sem: Eszter, a volt feleséged egyedüli lány volt... Az öregek is támasz nélkül maradtak... Még akkor is, hogyha Ti később is csak jó szót tudatok volna adni... De az első és legfontosabb, bárhogyan döntesz is: a várostól ne várj józanságot. Már olyant is hallottam: zsebből kifizetnek Téged. Ha megbékültök, akkor is megszólhatnak, ha nem, akkor is. Ha megbékültök, azt fogják mondani: megvettek. Ha nem, akkor azzal vádolnak majd meg, nem tudtál túllépni a saját sorsodon, kegyetlen voltál, tönkretetted az önzéseddel egy másik család sorsát is! Rajtad állt, hogy az életed egy kivételes esetében nagyvonalú légy, de Te nem tudtál túllépni a gyűlöleten. Pedig végül is *véletlenül* s nem gyűlölködésből történt a baj. Ez nem szomszéd- vagy szerelemgyilkosság volt, ahol hónapról hónapra halmozódik a baj. A gyűlölet.

Viszont egy jó döntéssel visszanyered az önbecsülésed s az örökös fájdalom ellenére a nyugalmat is, zárta a tanácsadást a bátyja.

Idáig jutott a töprengésben, s fölillant az a pillanat, amikor a kórházban töltött napok után először lépett be a tömbházlakásba. Ahogy belépett, ahogy meglátta a csomagokat az előszobában, amelyet

a testvére, rögtön a baleset után, hazahozott, s jobb híján lepakolt az ajtó mellé, úgy érezte, összeroppan. Nincs értelme az életének, nem érdemes tovább élni se! Bár meghaltam volna én is! Meg kellett kapaszkodnia a fal fogasban, hogy el ne essen. A bátyja széket húzott, leültette, majd vizet hozott egy pohárban, átnyújtotta. – Mostantól azt keresd, ami éltet – mondta. Amikor mentem a rendőrségi lerakathoz a csomagokért, találkoztam Dakó Istvánval. Az ő egyetlen fia halt meg a templom előtti balesetben. – Adhatok egy tanácsot, Csordás úr? – kérdezte. Majd. – Kérem, mondja meg a testvérének – folytatta –, ha élni akar, ne a fájó emlékekre gondoljon. Soha. Hanem arra, ami vigasztal. Én a fiam halála után, s azóta is, egy mondatba kapaszkodom. Arra gondolok, hogy amikor felhajtott a járdára, s nekihajtott a villanyoszlopnak, lehetett volna a templom előtti járdán, az oszlop helyén akár öt-tíz személy is. És ilyenkor hálás vagyok a sorsnak, hogy a fiam csak egyedül halt meg...

Csordás Sándor nem válaszolt. A táskán apró üvegszilánkok, üveg-morzsa csillantak a délelőtti napfényben. Ekkor nézett először körül, majd meglátta a nagyszoba nyitott ajtaján át a tévé tetején álló fényképeket. Elöl a két fia fényképe állt. A szorongás s reménytelenség ekkor újra belehasított: nem fogom hallani többé a hangjukat, a kacagásukat se, soha. A gyermekei fényképe mögött ott állt a felesége fiatalkori fényképe is. Azt a fényképet még ő fényképezte az esküvő előtt. Egyedül maradtam – gondolta. Csak az emlékek maradtak... Bárhonnan érkezik is majd, csak örökös csend fogadja. Arctalan világ és fekete bánat.

No, menjünk – mondta a bátyja.

Hová?

Hozzánk. Most nem maradhatsz magadra. És ha gondolod, útközben kimehetünk a temetőbe is.

Oda majd egyedül szeretnék menni...

Jó! Az a Te döntésed. Nem erőltetek...

Mindig nem lehetek nálatok se!

Mindig nem, de most igen...

Sorjáltak, szinte szárnyaltak a gondolatai. De már tudta azt is, hogy valamit mondania kell az asztal túloldalán ülő ügyvédnek, aki öntudatlanul, vagy önfeledten lóbálta a keresztbe tett lábát, nincs értelme a

hallgatásnak. És tudta azt is, hogy a történet rég túllépett önmagán. A szeretetről vagy a gyűlöletről szól...

Na jó – mondta és ránézett a magas, jóvágású ügyvédre, aki nemcsak a megjelenésével árasztott maga körül kellemes nyugalmat, szimpátiát, hanem a hangjával is. – Hát akkor tessék elmondani, amivel megbízták. Vagyis a jövedele célját...

Az ügyfeleim szeretnék tudni, melyek az Ön feltételei, ha egyáltalán elfogadja a megkeresésünket! – kapott a szón rögtön az ügyvéd.

És akkor Csordás kimondta azt, amit a hosszú, átvirrasztott éjszakák elhatározott.

Az első feltétel, hogy a fiatalember, ahogy hazakerül a kórházból, keressen meg.

Önt?

Igen. Azzal a feltétellel, hogyha nem kábítószerezett. Ha igen, akkor ne is jöjjön.

Hol és mikor legyen a találkozás?

Itt a lakásban. Mondja meg, hogy szeretném, ha megismerné a családomat.

A maga családját?

Igen.

De hisz – már megbocsásson –, hogy-hogy megismerni a családját? Hisz meghaltak mind...

Van elég fényképem, s filmem is róluk!

Úgy érti, hogy fényképeket, s filmeket nézzenek?

Igen.

Én itt lehetek?

Minek? Úgy szeretném, hogy minél meghittebb legyen kettőnk között az a beszélgetés... Közben megismerném én is őt... S majd könnyebben tudok dönteni is...

Már most mondom, nem fog eljönni – mondta az ügyvéd.

Ha nem, akkor nincs egyezség sem. Akkor mindez nagyon nagy könnyebbség lesz számomra. Mert nem az én döntésem lesz a per. De azzal együtt viszont azt üzenem, az esetleges tisztességtelen eljárásuk viszont az ő életük, lelkiismeretük része lesz...

Majd ránézett az ügyvédre, s határozottan folytatta:

Nézze, én tudom, miért van itt. És szeretnék megbocsátani is. Csak szeretném tudni, kinek bocsátok meg. Az illető személy megérdemli-e a bocsánatomat!

Egyébként, ha a fiatalember felnőttnek hitte magát az esemény megtörténtekor, akkor vállalja a szembenézés súlyát és esélyét is. S ne várja el azt, hogy én leéljem az életemet egy esetleges rossz döntés felelősségével... Nem csak a haláluk tudatával, de azzal is, hogy megtettem-e mindent, hogy mindaz, ami velük történt, valaki mással újból ne következhesen be... Arról nem is beszélve, hogy feledhetetlenek maradjanak a gázoló számára is az ő arcaik. Emlékeik... Ne szabadítsam fel a gyűlölet lehetőségével...

Egy pillanatig elhallgattak, egyikük sem szólt.

Na jó – komorodott el az ügyvéd –, s kisimított egy tincset a homlokából. Megpróbálom – mondta –, de nem hiszem, hogy sikerülni fog. Az ügyfelem azt szeretne volna, hogy anyagilag rendezzük ezt a kérdést.

Vagyis, hogy ne is találkozzunk. Ne kelljen a szemembe nézzen, csak adjak meg egy bankszámlát, ahová átutalhatja a pénzt, igaz?

Hát...

Ebben az esetben szó sem lehet a kiegyezésről... Mellesleg... Ön tudja, hogy hivatalosan mennyit ér egy élet?

Nézze, elnézést kérek, de én csak azt tudom, hogy...

Mindennek ára van! – vette át a megkezdett mondatot Csordás Sándor. Majd kiegészítette azzal is...

És minden megvehető!

Ezt Ön mondta. Viszont, bocsásson meg, de valóban így van. Tiltakozhatunk ellene, de mindennek ára van! Az életnek, a halálnak, a csonttörésnek, mindennek.

Csakhogytudjam, Ön hogy számolna, vagy mivel bízták meg az ügyfelei?

Ebbe még nem szeretnék belemenni, mondta az ügyvéd.

A feleségem tanárnő volt, folytatta. És a fiam? Hátha épp olyan sikeres emberek lettek volna, mint Ön, vagy az Ön ügyfelének a szülei? Hogy számolnak ilyen esetben?

Az ügyfeleim teljes mértékben megértik az Ön fájdalmát, mondta az ügyvéd. Gondoljon rájuk is.

Én mostantól, amíg csak élek, rájuk gondolok. Számomra nem maradt más, csak a rájuk gondolás.

Ne feledkezzen meg arról sem, hogy emberségből vagyok itt. Mert lehetne ezer más megoldás is.

Értem és tudom. Folytathatom?

...

Először is, nekem megfizethetetlen a haláluk.

És jelzem, hogyha a szülei az első balesete esetén hagyták volna, hogy a törvény működjön, akkor lehet, nem következett volna be ez az esemény. Éppen ezért, emberségből én is azt ajánlom, hogy lemondok a pereskedésről, hisz való igaz, hogy anyagilag se győzném, viszont a fiatalembertől csak annyit várok el, hogy megismerje a családomat. *Meggyszódom, hogyha nem ismeri az áldozatai életét, soha nem élheti át a tettének a súlyát.* Még a felelősségét sem. Ismerje meg Ő is annyira az én családomat, ahogy én őt. Mert amióta kijöttem a kórházból, mást se tettem, csak ismerkedtem az életével. Már a kórházban valakik félretették az újságokat... Sőt, az apja politikai ellenfelei rögzítették és tájékoztattak arról is, hogy amikor megtörtént a baleset, miután kiszállt az autóból, rögtön telefonálni kezdett.

Az ügyvéd hallgatott.

Mint kiderült, nem a rendőrséget értesítette, nem a 112-est hívta, ahogy kötelező vagy elvárható lett volna egy ilyen esetben: a szüleit, s a barátait, hogy „intézkedjenek”. Miközben én, s talán az enyéim haldokoltak! És miután ott és akkor sétálva telefonált, másnap súlyos betegnek kiáltják ki! Harmadnap pedig kilopják az országból... S ma már egyes újságok nem is írnak a kábítószeres száguldásról, amiért egyesek szerint bekövetkezett a baleset, hanem szerelmi csalódásról... Mert az, még a gyorsajtás esetében is, ugye elfogadhatóbb magyarázat? Emberibb! Egy szerelmi csalódás részvétet kelt mindenkiben. Mindenki volt szerelmes...

Na jó, mondta az ügyvéd, mást nem tehetek, átadom az üzenetét. De tudnia kell, vannak ügyvédek még rajtam kívül is...

Tudom. Már hallottam róla... Egy egész ügyvédi iroda dolgozik az ügyön... Viszont csak megemlítem, hogy a korábbi három baleset előtt volt egy nemi erőszak is a védencének a tarsolyában... Amelyről már nem beszélnek...

Én erről nem tudok. Amit kérek, hogy csak annyit mondhassak a megbízóimnak, hogy Ön találkozni akar... Beszélni velem... Itt, a saját lakásán. Bár azt is tudom, hogy ezzel hátrányba hozom őt...

S még valami – mondta Csordás Sándor – persze, nemcsak egyedül döntök. Ott vannak a feleségem szülei is... Velük is egyeztetnem kell. Róluk se feledkezhetek meg...

Az ügyvéd felállt, indulni készült, majd szembenézett vele.

És az is kérdés persze, és bocsásson meg, amit most kérdezek: mi a jótállás arra, hogyha az ügyfelem eljön, nem történik vele itt semmi baj?

Csordás Sándor megdöbbsent. Ilyen gondolata soha nem volt.

Én, magam.

Ön?

Igen. Ha arra gondol, amire a szavai után én, az ügyis, bárhol, bármikor megtörténhet...

Egy nap véletlenül megvette a helyi újságot, abban arról írtak, hogy a gázoló hazaérkezett. Aha, villant fel a lehetséges találkozás öröme! Mert most már várta a találkozást. Dönteni azután is tud. Gyere csak, gyere, ismerd meg a családomat. Ez a szép, nyílt arcú nő itt, a tévé tetején álló fényképkeretben – a legszebb a világ asszonyai között – a feleségem volt. Föl tudod fogni a szó értelmét: volt? Miattad halt meg.

Középiskolás korunkban ismertük meg egymást... Még most is látom, ahogy az ablakkeretben áll, szőke haján csillog a besütő nap fénye, finom, szép arca elmerül abban, amit lát, miközben én négyszer-ötször is elmegyek mellette. HOGY FELHÍVJAM A FIGYELMET MAGAMRA! HOGY ÉSZREVEGYEN! Mert minket akkor még arra neveltek, hogy tiszteljük a nőket, érted? TISZTELJÜK! Nem mertük még leszólítani sem őket. Az meg a nagy fiam! Szőke volt, mint az anyja, láthatod, ebben teljesen az anyjára, vagy az anyja családjára hasonlított. Mert az én családomban barna bőrűek vagyunk mind! Bársonyos göndör hajú volt, a nap is lesiklott az aranyló fényben pompázó hullámokon. Őt gyilkoltad meg! Mert gyilkos vagy, ugye tudod? A legkegyetlenebb fajta, csak éppen nem késsel, fegyverrel gyilkolsz, hanem kivagyiság hóbotjával, felelőtlenül, autóval!

Az is igaz persze, hogy késsel, lehet, csak egyetlenegy áldozatod lett volna! Egy! Így viszont három lett! Mert a kisebbik fiamról eddig nem is beszéltem!

Elhallgatott. Megdörzsölte a fájó térdét, fölállt.

Csordás élete legnagyobb „megvalósításának” nem a mérnöki diplomáját – a fiai létét tartotta. Odahaza a családjában azt hallotta mindig, arra tanították, hogy az élet legnagyobb csodája, értéke, megvalósítása maga az élet továbbadása! Nemzedékek követik ezáltal majd az ő halálát. És néha-néha, egynek-egynek a testében felvillan majd egy gén, amely az ő arcát, tekintetét őrzi! Mozdulatát! Már a csontjai is el lesznek porladva, és mégis!

Mit tegyek Veled? – hördült fel. Mit?

Az egyetlen megnyugtató dolog a testvére tanácsai mellett az apósa csendes, megfontolt ajánlása volt. Már a hazaérkezése után, amikor először meglátogatták, azt mondta: – Te ismered jobban a törvényeket, fiam. És a felmerült békülés lehetőségeit is. Vén vagyok. A belátásodra bízom.

V.

Csordás Sándor nem volt felkészülve a Kolozsiné Bencze Anna váratlan látogatására. A saját anyja siránkozását már megszokta, az apja bólogató hallgatását is, még a szomszédok „törődő” érdeklődését is, de azt, hogy egyszer csak megjelenik magának a gázolónak az anyja, ezt még elképzelni sem tudta. Túlhaladta a saját képzeletének a határát is! És ráadásul be sem jelentkezett. Persze, ennek megfelelően nagy volt a meglepetés is, amikor később megtudta, ki érkezett. Viszont, amikor kinyitotta az ajtót, még nem tudta, ki áll vele szemben... Egy kissé molett, középmagas, középkorú, szomorkás, megtört arcú nő állt előtte. Inkább szolid, visszafogott, mint hivalkodó volt az öltözete. Csordás várakozón állt a félig kinyitott ajtóban, fogta a kilincset.

Én lennék...

Az idegen, ismeretlen, visszafogottan elegáns középkorú nő elakadt, nem fejezte be a mondatot.

Így hát Csordás Sándor elutasítón azt mondta.

Nem veszek semmit, nem politizálok, nem adok interjút...

S már csukta is volna be az ajtót, amikor a hölgy befejezte a mondatot...

Én lennék a Kolozsi Árpád édesanyja...

Csordás Sándor ott állt a második emeleti tömbházlakás nyitott ajtajában, s az igazság az volt, hogy nem tudta mit kezdjen magával. És nem tudta, mit kezdjen a nővel sem. Megdöbbenve, ledermedve hallgatott. Bal kezével fogta a kilincset, a jobb kezével az ajtókeretet, és nemhogy nem kapott szavakat, az agya leblokkolt teljesen. Úgy érezte, rászakadt a plafonnal együtt az ég is, s maga alá temette. Nézte a nőt, s nem volt egy ép, használható gondolata sem... Az asszony, aki egyébként is helyzeti előnyben volt, hisz ő mégiscsak tudta, hová jön, kivel akar találkozni, szemmel láthatóan zavartan bár, de mégis folytatta.

Azért jöttem, hogy ismerjük meg egymást, a történetek ellenére is...

...

Nem mertem telefonálni, mert nem voltam biztos magamban, hogy el merek jönni...

...

A férjem nem tud a látogatásomról, de úgy hiszem, jobb, ha személyesen is megismerjük egymást... Ne mások közvetítsenek...

...

A bátorság próbája volt számomra ez, nagyon sajnálom, hogy ilyen szörnyű alkalomból kell találkozoznunk, de mégis...

...

És azt hiszem, hogy így tisztességes, hogyha szembenézünk a tényekkel, s bocsánatot kérünk.

A felsorolt érvek átvillantak a Csordás Sándor agyán is. Az is, hogy mi a tisztességes, s az is, hogy bármi történt is, mégiscsak egy anya áll előtte. De még mindig nem tudott megszólalni...

Ekkor, mert kaparászást hallott a szemközti ajtó mögött, tudatosult, hogy hol állnak: Tessék bejönni – szólt rá.

Köszönöm.

Megkínálhatom valamivel?

Nem, nem. Csak azért jöttem, hogy tudassam, az ügyvéd úr elmondta, mi az Ön feltétele, és megköszönjem. Azért is mertem eljönni, mert ez egy olyan ajánlat volt, szemben azzal, ami a városban kering, ami tisztességes... Nem tudom, miért, de gyűlölnék minket...

Azt mondtam magamban, ami történt, az már sajnos az életünk része lesz, amíg csak élünk, de próbáljuk úgy megoldani, hogy...

Raadásul az anyák mindig jobban látják a dolgokat, mint az ügyvédek...

Csordás Sándor a mondat felének ismeretében már le is akart csapni az asszony szavaira, de visszanyelte a szavakat... Ezer és ezer érv szólt a megtört s egyáltalán nem fennhéjázó asszony mellett is, és a saját életéből tudta azt is, hogy az anyák valóban a szívükkel látnak... És amit hallott, azokhoz a szavakhoz végül is nem volt, amit szóljon. Hallgatott.

Az asszony nem is várt sokáig.

Arra gondoltam, hogy ismerjen meg minket is úgy, amilyenek vagyunk, s ne abból a szálnalmas gyűlölködésből, amit másoktól hall...

Végül is, csak Ön és mi fogunk szenvedni...

Ez az érv egyben az ő korábbi gondolata volt. Fölvillant mindaz, amit az ügyvédnek mondott: ha nem ismernek engem, a családomat, nagyon könnyű lesz a peresedés...

Igen. Számára egy idő óta már csak egyetlen kérdés maradt. Részben, hogy hol van az együttérző megértés határa? Ahol elmondhatja azt is, hogy megtettem mindent a szeretteim haláláért, de önáltatás nélkül a tisztesség s az erkölcs határain belül jártam el. Mert úgy szeretett volna dönteni, ahogy a felesége, Eszter is döntene, ha élne, és az övé lenne a döntés felelőssége. Mert tudta azt is, elmúlik majd a tárgyalás napja is, s már csak a döntések erkölcsi felelőssége marad.

Mert igaztalanul vádolnak minket mindennel... Engemet is, a családomat is.

Nem vagyunk mi olyan rosszak...

Persze van igazság abban is, amit a város beszél... – szólalt meg váratlanul...

Ön valószínű minden baleset után megsimogatta a gyermeke az arcát, pénzt és egy újabb autót adott, hogy szórakozhasson. A barátai meg megdicsőülve ünnepelték a Nagy Ember fiát...

Ez nem így volt, kérem.

Nem? Azt beszélik, három kisebb balesete is volt... Nem kellett volna elgondolkozni ezen?

A férjem is ezt hangoztatja, sajnós. És azt, hogy a gyermek vállalja a felelősséget. De én tudom, hogy nem bírná ki. Ott! Én ismerem!

És alkalmat adott, hogy mások is megismerjék!

Hallgasson meg, kérem...

...

Nekem nem volt gyermekkorom...

...

Mi, vagyis az én családom, nagyon szegények voltunk...

...

Azt akartam, hogy ne fájjon majd az élet... Ne azt az életet élje...

VI.

Az anya és fia, a megbeszélés ellenére, együtt érkeztek.

Elnézést, tudom, miben egyeztünk meg, s én megyek is, csak felkísértem – mondta Kolozsiné Bencze Anna.

Majd biztatóan, bátorítón ránézett a fiára, és megfordult, elköszönt.

Kolozsi Árpád szemmel láthatóan zavarban volt. Nem tudott mit kezdeni magával. Magas, jóképű, szőke fiú volt, de a mosolygós arca mögött már ott bujkált az utolsó hetek szomorúsága, fájdalma is. Ráadásul fáradtnak, kialvatlannak tűnt, s most, valószínű, nem a kimaradt éjszaka okán.

Csak egy pillanatra találkozott a tekintetük, aztán már többé nem is keresték egymás tekintetét. Nem fogtak kezét sem. Úgy tettek, mintha régről ismerték volna egymást, be sem mutatkoztak, a fiatal férfi, ahogy belépett, megállt az ajtóban. Zavartan körülnézett. Szemmel láthatóan félt attól, amit látni fog. De az „előszobában” mindössze egy fogas volt, alatta meg egy cipőtartó. Nem volt semmi egyéb látnivaló.

Ide megyünk be, mondta Csordás komoran.

Az arca merev volt, szigorú. Előreengedte, nem is akarta, de nem is könnyebbítette meg a fiú dolgát.

A találkozásra mindent előkészített. A fotelt úgy állította be, hogy csak a tévére lehessen látni, a tévé tetejét telerakta fényképekkel. Most nem az a két-három fénykép volt rajta, hanem több is, főleg a fiúkról, s egyetlen nagy fénykép a feleségéről.

Ő csak egyetlen képen, a falra akasztott esküvői képen volt látható.

A kávézóasztalon ott állt a felnyitott laptop is.

Kolozsi Árpád már rögtön az ajtóban lemerevedett. Csordás Sándor nem tudhatta, hogy mit lát, rászólt.

Foglalj helyet! Ott, a fotelben...

Köszönöm – mondta, a hangja fojtott volt, érződött az izgalom.

Majd le is ült rögtön. Kinyújtotta a lábát, majd visszahúzta, hol a földet nézte, hol az ablakkeretet.

Köszönöm, hogy eljöttél, mondta Csordás. Bár nem voltam biztos benne, hogy el fogsz jönni, mégis reménykedtem. Úgy gondoltam, hogy mi ketten kell találkozzunk. Hogy ne felejts el, soha.

A fiatal férfi hallgatott.

Valószínű már megbánta, hogy eljött, a halántékán kidagadtak az erek, a kezével sem tudott mit kezdeni, hol összekulcsolta, hol szétnyitotta, hangosan lélegzett.

Csordás Sándor oldalt ült, hogy miközben ő látja, a fiú ne láthassa az ő arcát...

Már az első perctől, ahogy feleszméltem, szerettelek volna megismerni. Az igazság az, nem mindenkinek sikerül egyetlen egy alkalommal három ember halálát okozni...

...

Valószínű Te is így voltál. Gondolom, attól a pillanattól, ahogy megtörtént a baj, megpróbáltad elképzelni, kik lehettek, kik voltak az áldozataid? Hogy néztek ki? Vagy nem?

Kolozsi Áron megköszöri a torkát, fenebb húzta a térdén a nadrágját, de nem válaszolt. A lélegzete is erősebb lett, mintha válaszolni akarna, aztán mégse történt semmi.

Ő volt a feleségem – mondta szelíd csendesen Csordás Sándor –, s felmutatott a tévé mögötti falra, szinte kényszerítve a másikat, hogy felnézzen rá.

Kolozsi fel is nézett, de rögtön lesütötte újra a tekintetét, majd öntudatlanul összedörzsölte a tenyerét.

Nagyon szeretttük egymást...

A barátság köztünk még a líceumban kezdődött, bár az is lehet, egyből szerelem volt, ő egy évvel alattam járt, aztán Kolozsváron is folytatódott...

...

Harmadéven házasodtunk össze, akkor még az volt a divat, s egy évre rá megszületett a nagyobbik fiam is! Az, ott... Az a székeség...

A kiteljesedő értelmes élet szépségével éltünk...

Rosszul vagyok – mondta a fiatal férfi sápadtan, visszafojtott hangon –, kérhetek egy pohár vizet?

Hogyne, persze, elnézést, meg is feledkeztem róla.

A keze reszketett, amikor a pohár után nyúlt.

Csordás Sándor úgy tett, mintha nem vett volna észre semmit, átnyújtotta a poharat, s miközben az átvette – vigyázva, hogy ne csöppenjen ki –, az alatt az idő alatt jobban megnézte a fiatal férfit. A szeme beesett volt, karikás, az arcára rászáradt a bőr. Már-már szinte meg is sajnálta. Valószínű, hogy napok óta nem alszik, nyugtázta.

Kolozsi Árpád valóban napok óta nem aludt. Miután az anyjától megtudta, hogy el kell mennie az ismeretlen férfi lakására, többé nem bírt aludni. Az anyja babusgatta, vigasztalta, az apja, akiről bár tudta, ugyanúgy szereti, óvja és védi, a történetek ellenére is, nem szólt semmit. Hagyta, hogy szenvedjen. Egyáltalán, már a baleset óta, hagyta, hogy szenvedjen. Ha szólt is hozzá, szűkszavú volt, azt is mondhatná, csak utasításokat adott, egyáltalán csak egyszer beszélt arról is, ami történt: – Te tudod, mit jelent három ember halála? – kérdezte egy nap váratlanul. – El tudod képzelni? Tudod, ugye, mi is hárman vagyunk... Többet nem beszélt arról, ami történt. Miután az orvosok közölték, hogy külföldi kezelésre szorul, azóta nem volt szinte egyetlen saját döntése sem. Csak báb volt, akinek mások mondták meg, mit tegyen.

Csordás időközben bekapcsolta a számítógépet.

Bekészítek egy kávé, addig esetleg megnézhetsz egy rövidke filmet is.

Csak egy születésnap kisfilm, pár perc az egész...

Sokat töprengett, hogy milyen kisfilmet mutasson be. Először az esküvőjükéről készült hajdani filmet akarta lejátszani, ahol a leendő apósa orgonaszó kíséretében, kart karba öltve végigvezeti a hosszú barokk templom arannyal cizellált oltára felé a lányát. Aztán meggondolta magát. Fennhéjázó, öntelt és hivalkodó lett volna fenségességében és szépségében is a film, s talán épp az ellenkező hatást, ha nem is közönyt váltott volna ki. Ezért a kisebbik fia utolsó születésnap ünnepségéről készült pár perces kisfilmet készítette elő, amely egyszerű örömnapp volt, amelyet beragyogott a szeretet. És ahogy az első kép megjelent, már ment is ki a konyhába. Bentről kihallatszott a gyermekek hajdani hancúrozása, hallotta a felesége felfénylő nevetését is, aztán váratlanul csörömpölést hallott, majd csend lett.

Nem tudta elképzelni, mi történt. Berohant. Kolozsi Árpád ott feküdt a földön, estében, ahogy lecsúszott, felborította a kis asztalt is, a pohár és a számítógép is a padlón hevert. A számítógépből még hallatszott a gyermekei hangja, de nem tudott rájuk figyelni, csak állt.

És ekkor váratlanul meghallotta az anyja egykori sikolyát.

A szívit súrolják, a szívit!

Szinte öntudatlanul letérdelt, fölé hajolt, és elkezdte kigombolni a földön fekvő férfi ingén a gombokat.

Kiűzetés a Paradicsomból, 2017 (olaj, vászon, 70 x 100 cm)